

Eskór, epilepsia.

Csalhatatlan szer dr. Killisch-től
Drezdában, arany érdem-
éremmel kitüntetve. Levelek
egy intéződik: E. Schuler,
Spediteur in Deutsch-Avi-
court zur Abgabe an C. Killisch.

Amerikai padló
és mindenféle egyszerű és berakott
Parkét
legnagyobb választékban.
Berakás helyben és vidéken.
Neuschloss Ödön és Marcel
Budapest
felső rakpart 10. sz.

Mintarajzok s ábrák ingyen s bérmentve küldetnek.

A SZÜZ KIRÁLY.

EGY SZERENCSETLEN KIRÁLY TÖRTÉNETE.)

Irta Catulle Mendès. Franciaából fordította *.

Egy szerencsétlen ifjú király megrendítő sorsát és tragikus
alálát tárgyalja Catulle Mendèsnek „A szüz király” című
regénye.

Cinias kiállítás 8-rét, 197 oldal. Ára 1 frt 20 kr.

Az első és második kiadás (2000 példányban) majdnem
eljesen elfogyott és már a következő napokban adatik ki a
armadik kiadás.

Kapható minden könyvkereskedésben.

obiesek Zs. könyvkereskedő kiadása, Nagykörönd-utca.

1-ső cs. kir. kizár. szabad. újonnan javított
RUGANYOS SÉRVKÖTŐK

Legújabb találmány az amerikai, újonnan javított ruganyos
sérvkötő Politzertől; ez rugók nélkül van, tisztán rugyanta-
ból művésziessen szerkesztve s az a célja, hogy még a leg-
gyorsabb sérvet is lehető legelőrebb idő alatt egyenletes
fekvésbe hozza, s úgy nappal a legerősebb munkánál,
vagy a sokat járkáláskor, mint színtén éjjel alvásiban is hasz-
nálatos, a nélkül, hogy a sérvben szenvedő hivatás-
ban legkevesebb is volna akadályoztatva. Felette nagy haszon,
hogy az még éjjel is a testen maradhat, mivel hogy a szen-
vedő testrésze kiválóképpen jótékony kellemetes nyomást gyor-
sít, s a legelső esetben még a sérv biztos gyógyulása is
várható. A legelső orvosi tekintélyek által előmérés, meg-
vizsgálva s a legjobbnak találva professor Kovács a sebészeti
kóroda alelnöke, dr. Gross Lajos m. kir. egészségügyi taná-
csos, dr. Glück Ignác kir. törvényszéki orvos által. 2437
Alólírt egyszerűen nagy rakat is tart angol és francia
acél sérvkötőkből, függesztő készülékek (suspensorium) gum-
mibőr szövöttek, mint színtén szarvasbőrű. A szarvasbőr
és gummi suspensoriumok célja, hogy a táglulat megakadályoz-
zák. Méhfelekendők, légpárnák, ágybetét ek, periodikák, prae-
servatívumok, gummihiányok s mindenféle gummi arccikkék.
Sérvkötőknél kérem megjelölni: jobb, bal v. kettős, mint színtén
a test bőségét is. Megrendeléseket utánvetel mellett elfogad.

POLITZER MÓR cs. kir. szab. sérvkötő-készítő.
Budapest Deák Ferencz-utca,
Arak: urak, hölgyek és gyermekek számára, egyoldalonak darabja
6-10 frt, a kettősének darabja 10-16 frt, gyermekeknek félvel olcsóbb.
Ugyanitt kapható legjobb amerikai sérvkötők. Egy tegy ára 3 frt 50 kr.

MOHAI
ÁGNES
FORRÁS

hazánk egyik legszénsavdusabb
SAVANYUVIZE
kitűnő szolgálatot tesz főleg az emésztési zavaroknál
s a gyomornak az idegrendszer tántalmán alapuló
bajainál. Általában e víz mind azon köröknek kiváló
figyelmet érdemel, melyekben a szervi élet támogatása
és az idegrendszer működésének felfokozása kívánatos.
Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.

Az 1885. évi elszállítás
1,800.000 palaczk

Folyton friss minőség készletben a forrástól
Budapest, Er-
szébet-tér 7. sz. **Edesky L.** magyar királyi
Ugyanitt kapható minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben
és vendéglőkben.

Ügynököt

hatóság enged. kölcsön-sor-
jegyek közpénzüben és rész-
letkezési eladására keres egy
tisztességes bank-intézet.
Ajánlatok magyar vagy német
nyelvben Haasenstein és Vogler
hirdetési iroda R. 25. cím
alatt Majna-Frankfurt.

Paris
PURETÉ DU TEINT
LE LAIT ANTÉPHELIQUE
par ou coupe d'eau, dissipe
ROUSSEURS, HALE, ROUGEURS
TE-NT COUPEROSÉ, RIDES
MASQUE DE GROSSESSE
RUOUCISSÉ
BOUTONS
Et chez les Parfumeurs et Coiffeurs.

Egy beteg- és gyermek-szobából

BITTNER-féle

Conifera-Sprit,

a valódi fertőtlenítő és bal-
szamos gyantás, belégzési
szer a légző szervek bajainál.

Kapható a gyógyszerárakban,

azonban világosan Bittner-féle

Conifera-Sprit és Bittner-féle

szabadék. porlasztó kérésre.

2015 Fő letét:

BUDAPEST: Török József

gyógyszert., király-utca 12.

BITTNER-féle

fenyőtű-fürdőkivonat

A fürdő kivontata kitűnő szol-
gálatokat tesz görvölves, csúszos,
körményes bajoknál, ideggyá-
sok, a légző utak nyákártá-
nak hurutos bajainál, valamint
a tagok általános és különleges
gyöngeségénél.

Előfizetési felhívás

1886 július 1-én egy új

egész évi előfizetést nyi-
tunk a

Magyar Merkur

hiteles sorsolási

tudósítóra.

Ezen lap magyar-né-
met szövegben havonként
2-3-szor jelen meg, eset-
leg gyakrabban is, és köz-
vetlen minden jelenté-
kony húzás után köny-
nyen érthető és czélszerű
tabellás áttekintéssel
közli a hiteles húzási
jegyzékeket, továbbá a
hátralékokat t. i. a kisor-
solt, de még át nem vett
nyereményeket, ennélf-
fogva a sorsjegy-birtokos-
ra nézve nélkülözhetlen
közöny.

Az előfizetés legelőre-
szárban postautalvánnyal
eszközölhető és a Magyar
Merkur sorsolási tudósítá-
sához: Budapest hatvani
utca 17. címzendő.

Előfizetési ár:

bérmentesen házhöz

küldve vagy posta útján

egy egész

évre csak

2 ft.

A Magyar Merkur

kiadóhivatala.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztr. tart. számára Szelinski György cs. k. e. könyvtáránál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

Dr. JHERING RUDOLF.

MAGÁNJOGI ESETEK.

MAGYARITOTTA

Dr. SCHWARZ GUSZTAV.

E könyv a gyakorlati jogoktatásnak van szánva, és szász tanulságos és élvezetes alak-
ban előadott esetben a magánjog összes terét fölkarolja.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában megjelent s min-
den könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinski
György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben, I., Stephansplatz Nr. 6.

BUDAVÁRA VISSZAVÉTELE.

IRTA EGY SZEMTANU.

ANGOLBÓL FORDITOTTA, ELŐSZÓVAL ÉS JEGYZETEKEL ELLÁTTA

DEÁK FARKAS.

Ára füzve 40 kr.

Postán bérmentve megküldve 45 kr.

A Franklin-Társulat magyar irod. intézet kiadásában Budapestben megjelent
s minden könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok számára
Szelinski György cs. k. egyet. könyvtáránál, Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

NEMESSÉG

KÉZIKÖNYV NEMESI ÜGYEKBE.

IRTA

MARCIÁNYI GYÖRGY LOVAG.

NÉGY TÁBLÁVAL.

Ára füzve 1 forint 60 krajczár osztr. ért.

Tartalom: Előszó. — Bevezetés. — Ősi nemesség. — Katonai arisztokracia.
A nemességről általában. — A magyar nemesség. — A mai magyar mánási
intézmény mint apáról fiúra szálló örökös főnemesi rend. — A magyar nemesi
indigenatus. — Ausztria örökös tartományainak nemesi inkolátusa, illetve
indigenatusa. — A nemesi előjogok. — Alapítványképeség. — Ősi próbák,
nemességi czimerpróbák. — Hiteles helyek. — A dedukció, azaz a törvé-
nyes származás bevezetése. — A nemesi levéltárak hiányossága és hanyag ve-
zetése. — Udvari és nemesi méltóságok, melyek csak ősi próbák letétele által
nyerhetők meg. — Udvarképeség. — A cs. kir. kamarási méltóság a nem-
es apródi rang és az udvarnál való megjelenhetési előjogának megszerzéséhez
szükséges ősi próba (4 ábrával). — A souverain máltai (johannita) lovagrend
(ábrával). — A magas német lovagrend. — A m. kir. Szent Istvánrend. — A
cs. kir. csillagkeresztos lovagrend, palota és udvarhölgyek. — A nemis hölgy-
alapítványi intézetek. — A cs. kir. asztalnoki udvari méltóság. — Az arany-
sarkantyus rendje. — Az osztrák-magyar érdemelek. — Néhány külföldi
nemis lovagrendről. — Címek és címzések. — A lovagi cím Magyaror-
szágon. —

30-ik SZÁM. 1886.

BUDAPEST, JULIUS 25.

XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 12 frt

POLITIKAI UJDONSÁGOK egyútt: félévre 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt

félévre 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt

félévre 3 *

Külföldi előfizetőknek a postai-
meghatározott viteldi is csatolandó

Dr. ESZTEGÁR VÁRTÁN.

(1843—1886.)

ALIG NÉHÁNY napja, hogy egy bécsi örmény
szerzet által magyar nyelven kiadott gyász-
lap jelenté hazánk örmény katolikusainak
a nagy veszteséget, mely Selimbria érsekének, a
Mechitár-rend főpátiának elhunytával váratla-
nul érte egyházukat s egyszersmind hazánk
erdélyi részeinek egy derék kis városát, melynek
az elhunyt szülötte s magas állásában is mind-
végig hű fia, disze, büszkesége volt.

Esztégár Vártán hazánkban, Szamos-Ujvárt
született 1843. aug. 13-án vallásos örményajku
szülöktől, s mint tizenegy éves gyermek 1854-ben
vetett föl a mechtaristák bécsi rendházába.
Három év múlva noviciussá lett s a keresz-
ségben nyert Adeodát név mellé a Vártán nevet
vette föl. 1859-ben tette le a szerzetesi fogadalmat
és ismét három év múlva — habár még csak 19
éves ifjú volt — szepőlten életére való tekintet-
tel áldozó pappá szenteltetett.

A szerzetben rendre a legnehezebb hivatalokat
viselte 1884-ig, midőn dr. Bozagian Jakab, az
érdeműs agg főpátiának és Caesarea érsekének ha-
lála után rendtársai által egyetelműleg a kon-
gregáció főpátiájává választatván, megválasztását
XIII. Leo pápa nemcsak helyben hagyta, s őt
ezen állásában megerősítette, hanem egyuttal
Selimbria érseke címével is felruházta.

Beiktatása annak idejében nagy ünneplés-
séggel ment végbe, a bécsi hivatalos, sőt az udvari
és diplomáciai körök több kiváló tagjának jelen-
létében.

Alig lépett be a negyvenegy éves főpap magas
egyházi méltóságába, csakhamar (mult év nya-
rán) szülőföldre iránti forró honvágyától ösztönöz-
tetve, a hosszas távollét után hazánk földre jött,
hol — mint még élénk emlékezetben van — az
örmény kath. egyház hívei, sőt mások által is
mindenütt a legnagyobb kitüntetéssel fogadtatt,
s egész körutjában lelkesedéssel ünnepltetett.

Ki gondolta akkor, hogy a még élte virágá-
ban levő férfi, ki gyermekevei óta most először
látja viszont szülővárosát, rokonait, barátait,
ismerőseit, — ki az örmény egyház apostolának
évfordulóján oly viruló egészségben végezte a
lélekemelő ünnepi szertartásokat, — kire még
oly nagy és nemis hivatás várakozik, — rövid
egy év alatt az öröklét honába költözend? .. Ki
gondolta, hogy a viszontlátás öröme oly hamar
az utolsó elválás gyásza fog következni?
A köztisztelt és szeretet, s a legszívesebb ven-

déglátás, melylyel Esztégár érsek a mult év nya-
rán hazánkbeli hitfelelnél lépten-nyomon talál-
kozott, könnyen megerthető, ha nem tekintve sze-
mélyes érdemeit s a magyar haza iránti mély
és tántoríthatlan ragaszkodását, egy pillantást
vetünk a derék főpapnak jóságos érzelmekre
valló, de egyszersmind tiszteletet parancsoló
arcvonásaira, melyekből kiolvasható ama szel-
lemi hatás titka, mit működésével egy pár évi
kormányzatának ideje alatt elérnie sikerült.

Pedig e keletiesen szép, férfias alak — a mint
őt egy konstantinápolyi örmény hírlapban élet-
rajzírója jellemzé — egyszersmind ügyes és ér-
telmes kormányzó, éles eszű politikus, jeles püs-
pök, jámbor és buzgó pap, tiszta életű és igazi
szerzetes volt. Mindezekhez járult még alapos
jártassága az egyházi és világi tudományokban
és bő nyelvismerete.

Hogy mennyire volt képes magyar hazafiságát
idegen földön is megőrizni, mutatja az is, hogy
nemcsak megtartá emlékezetében oly hosszú
időn át, távol hazánktól is, a magyar beszédet,
— de itteni erdélyi körutja alkalmával, úgy szü-
lővárosában, mint egyebütt, talpraesett magyar
szónoklatokat is tartott, — s a folyó évben a mi
Szent István-társulatunkba is belépett.

Körülbelül egy hónappal ezelőtt ép egész ség-
gel ment Rómába, hogy ott XIII. Leo pápánál
tisztelét tegye és a kongregáció némely ügyét
elintézzé. Az olaszországi levegő azonban rossz
hatással volt egészségére, június 17-én betegen
érkezett Triesztbe, hol rövid, de fájdalmas szen-
vedés után testének hatalmas ereje megtört s
nemes lelke az örökkévalóság honába költözött.

Holttestét hálás rendtársai Triesztből Bécsbe
szállították át, hol temetése jul. 1-én dr. Ange-

Dr. ESZTEGÁR VÁRTÁN, SELIMBRIA ÉRSEKE.

VANDOR LOVASMŰVÉSZEK FALUN.

mindez úgy hangzik felénk a vékony ponyvafalon át, mint egy paradicsomra varázsolt dantei *Infernale* minden öröme, káprázata, melyből csak téged zár ki a «lasciate ogni speranza» irigy jelszava. S a hideg éjben gémberedő ujjak már-már egy fájdalmas könyűt morzsolnak szét a szempillákon — de hopp! megmozdul a gonosz tollkés a zsebben s ördögi sugallatu Mefisztójává szegődik a gyermeki vágy nyughatatlanságának. Ineskedő rábeszéléssel sugja: csak egy kis metszést itt ni a varraton, csak akkorkát, mint a bürök-tilinkó vékonyabb felén szoktál, hogy hangot csalj ki ürességéből. És a reszkető kezek már ott tapogatóznak adáz célzattal a ponyvasátor férezei között, nagyot hasít a fényes penge a vászon, de ekkor . . . oh jaj! . . . aoh! . . . Egy pillanat, s az istállószolga izmos kezei nyakad körül fonódnak s gyors igazságszolgáltatással menesztenek a szülői forum elé. Otthon kompenzációs tárgyalások, szigorú tekintetek, erkölcsi prédikációk, . . . ama bizonyos nyúláb megmozdul az ajtó mögötti szegen . . . (Nagy isten! ha miss Charlotte ebben az állapotban látna!) s — «Cetera quis nescit?»

Szegény jó földönfutó nép, melynek ma lecsorduló könnye vaj medret arcának festékjén, holnap rongyain keresztül mosolyog szouverain jökedve. Nem természetes-e, ha mindnyájan rajongói voltunk egykor e csodaszervi világnak, melynél az ég lámpák csálója ragyogása kárpótolja a polgári élet elvesztett napfényét? A mint a piac közepén felütik sátraikat, tódul a ritkán szórakozó vidéki nép, némelyike tojást, sajtot, tyukot, malacot hozva, mert ilyen helytt természetben is elfogadják a fizetést. Ott tánczoltatják tízes lovaikat a lágy porondon és pattog a korbács, csetten a nyelv s az étellel való vakmerő játszás az elszántság szilaj kéjével izgatja ereiket. Hát még az apró nép, mely még lábán is alig tud állni s már feszes trikóban, lábucskáin a könnyű saruval, egész professzionátus komolysággal kormányozza a gyeplőt, hajlong jobbra-balra mint egy kis kaucuk-tömeg csinálja a leghajmeresztőbb mutatványokat. A karzati anyókák váltig is erősítik, hogy ki van véve a hasából a csont. Erzékenyebb delnők sikongatnak és elfödik szemüket, de a kegyetlen direktor egy iskolamester szigorúságával veti rá mord szeméit s ostorpatogásaival még nagyobb sebességre nógatja lovát. Pedig ki tudja, apai szívében mennyi aggály és gyötrellem, mennyi keserű önvád és szájalom küzdenek s fojtogatják egymást, míg egy darab kenyér jóllakatja őket, hogy másnap és minden nap újra támadjanak. Csak mikor vége a mutat-

II. RAMZES MUMIÁJA.

ványnak, simogatja meg a gyermek göndör fűrtös fejét, kit most felriadó taps között egész cukorözön, koszu-fügék, narancsok fogadnak a nyalánságok tengerével. Még az esetlen bohócz is, lehetetlen színekre mázolt vigyorgó arcával, rohogató durva tréfáival, melyekkel a szüneteket kitölti, komikus grandezzával gratulál a parányi apróságnak, s aztán valami irtóztató keveréknyelven kopott éleket gyárt a legfelsőbb szférák mulattatására. Ó a gyermek és inas had kedvence s barátja, mutatják a ropogós baraczkok, melyeket bizonyos kedélyességgel a gömbölyű tökfekre nyom.

Majd ütött-kopott gitárral kezében, énekebe kezd, opera-áriákat parodizál, veri a mandolinát, a guzlicsát, a czipőjét s végül, hogy a közönség nemzeti hűségének is kedveszen, magyar dalba fog.

Persze hogy végét nem éri a sok újrázás, és «hogy volt»-ozás, a czipőszosék gyerekei is olyan jóízűket nevetnek, mintha magok is értenék, mi benne a vicz. Pedig még hátra van a késnyelés és égő csepű rágása. Ez is az ő force-a. Markolatig tolja kardja pengéjét kitért torkába, száz öles szalagokat húz ki belőle s eszi a eszegető szurkot egyre-másra, mintha lekváros gombóc volna. Aztán mosolyogva hajítja meg magát s visszavonul a szőnyegfal mögé, köszönetet mondva a közönségnek s kérve a további pártfogást.

És odabenn? . . .

Odabenn reszketve törli le izzadságát, mely fakó tömegre foly arcán a festékekkel s míg a mastix szagos zsiradéka tisztára mossa ráncos bőrt, megmutatja rajta a halálsápadtságot, mely gyöttrő szenvedések jele. Szédülve támaszkodik a falhoz, meztelen melle nehezen piheg s fonnyadt ajkai szintelenre válnak. A szegény Auguszt rosszul van.

Rosszul van, s ki tudja? — vajon nem következik-e már holnap talán az a bizonyos «viszszavonhatatlanul» legutolsó előadása?

HÁROMEZER EVES MUMIÁK.

A Kairó mellett berendezett bulaki muzeum, mely az ő-egyiptomi régiségeknek leggazdagabb és legértékesebb gyűjteménye, nem régiben újra fölötté nagybecsű lelettel gazdagodott. A muzeum igazgatójának, Brugsch bejnek sikerült ugyanis a thébei királysírok és mumiák között Egyiptom leghatalmasabb fáraójának, a világhódító II. Ramzesnek holttestét is föltalálni.

II. Ramzes, Sethos fia, a 19-ik dinasztiából származott s mintegy 1400—1250 között élt Krisztus előtt. Nevét híressé különösen azok a nagy hadjáratok tették, melyek kiterjedtek az

II. RAMZES MUMIÁJÁNAK FEJE ELŐLRŐL.

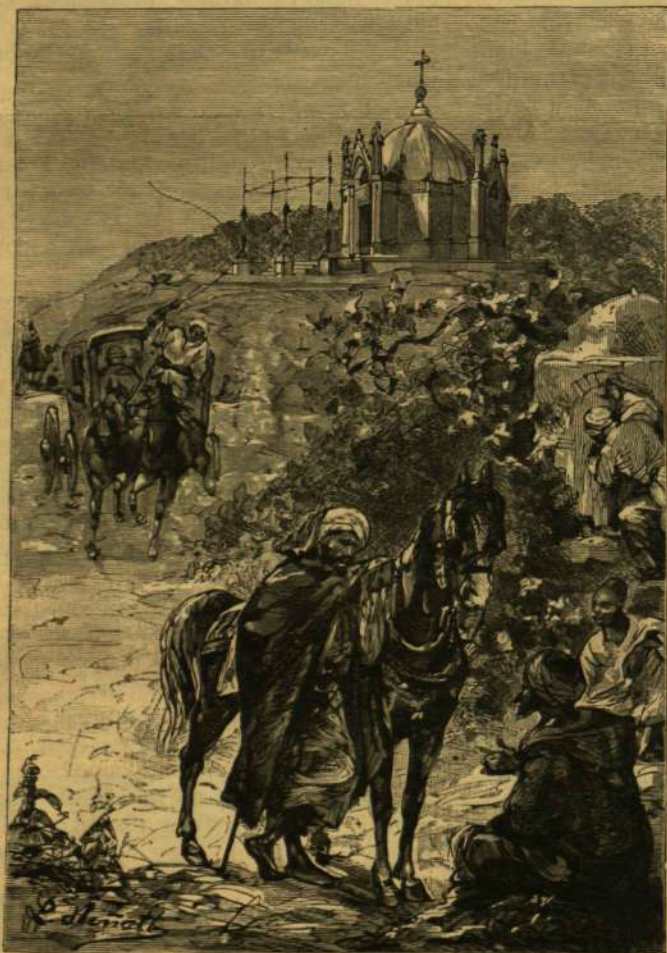

II. RAMZES MUMIÁJÁNAK FEJE OLDALRÓL.

Fényképi főlvételek után.

ság elvesztette vagy megsemmisítette, az is lehetséges, hogy elvették tőle, de annyi bizonyos, hogy én sohasem tudtam meg, mit tartalmazott! Ez alatt titok lappangott. Az orvos szóltanul hallgatta végig az elbeszélést és nem tudta, hogyan magyarázza meg magának Báthoryné asszonyság e lépését. Milyen kényszerítő ok vezérelhette őt a Stradonen levő palotába, a melyet ellenkezőleg minden kigondolható oka volt elkerülni, és mikor értesült Torontál Simon elutazásáról, miért rendült meg annyira, hogy beletévelyodott?

Az öreg szolga néhány perc alatt befejezte elbeszélését. Sikertől eltitkolnia Báthoryné asszonyság állapotát és értékesítési ingóságait. A szerencsétlen özvegy szelíd és csöndes örültsége lehetővé tette, hogy cselekedjék, a nélkül, hogy gyanút keltene. Nem akart egyebet, mint elhagyni Raguzát és menedékhelyet keresni bárhol, de mindenestre távol az átkozott várostól. Néhány nap múlva tengerre szállt Báthoryné asszonysággal együtt, ama hajók egyikén, a melyek a Közép-tenger partjain közlekednek és Tuniszba, vagyis helyesebben a Goulotteba érkezett. Elhatározta, hogy itt fognak maradni.

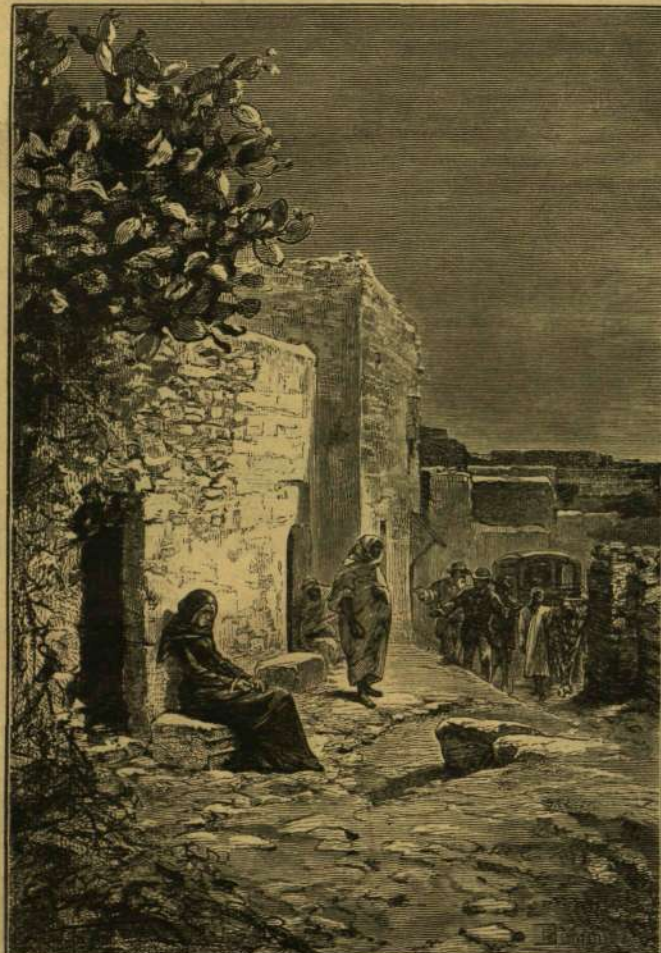
SZENT LAJOS KÁPOLNÁJA.

gőzyacht fedélzetén. A horgonyokat azonnal felszedték s a *Ferrato*, mintán a Bon hegyfokot megkerülte, elhaladt a Pantellaria szigete mellett és harmadnap hajnalban horgonyt vetett az antekirtai kikötőben.

(Folyt. köv.)

BERCHTESGADEN.

A bajor havasok ama vidékei közt, melyek szép környezetük miatt világhírré tettek szert, egyike a legismertebbeknek Berchtesgaden, a hasonnevű, magas hegygerincektől övezett vidék közepén. Ilyenkor nyáron hemzseg a barátságos kis helység a világ minden részéből, még Amerikából is ideözönlő festők és turisták seregétől, kik kirándulásokat kirándulásokra tesznek a gyönyörű vidékre. Egyike a legjutalmazóbbaknak mindenestre az, melyet Ramsauba és a nagy-szerű hegyi panorámája által híres Hintersee-re tesz az utas. A Ramsau Bajorországban megfordult művészi körökben is emlékeztet pompás erdőségéről, mely nagyrészt hatalmas juhar-facsoportokból áll, s tanulmányvizlatoknak annyira kínálkozó sok más részletéről, melyek kö-

AZ AJTÓ ELŐTT EGY ÖREG ASSZONY ÜLT.

SÁNDOR MÁTYÁS.

S ekkor az öreg ember, ebben a düledező viskóban, egészen annak az ápolásnak szentelte magát, a melyet Báthoryné asszonyság elmebeli állapota szükségessé tett. Ugy látszott, mintha az özvegy eszével egyidejűleg elvesztette volna beszéleti képességét is. De oly gyér segélyforrásokkal rendelkezett, hogy előre kiszámíthatta a pillanatot, a mikor mindketten a végsőre fognak jutni.

Az öreg szolgának ekkor eszébe jutott Antekirt orvos és az érdeklődés, a melyet az utóbbi Báthory István családja iránt mindenkor tanusított. De Boros nem tudta, hogy hol van az orvos rendes lakhelye. Mégis irt neki és levelét, a mely az utolsó kétségbeesett segélykiáltást foglalta magában, a jó Isten gondviselésére bízta. Ugy látszik, hogy az isteni gondviselés jól végzi a postai szolgálatot, minthogy e levél az orvos kezéhez jutott.

A teendők felett semmi kétség se lehetett. Báthoryné asszonyságot, minden ellentét nélkül, elvitték a kocsihoz, a melyben helyet foglalt a fiával, Borossal és Máriával, a kinek az volt a hivatása, hogy ezentul el ne hagyja őt többé. Mialatt a kocsi visszatért a Goulotteba, az orvos és Luigi gyalog mentek végig a tengerpart mellett elnyúló ösvényen.

Egy óra múlva valamennyien együtt voltak a

zül egyet Mészöly Géza is egy hangulatos tájképnek vette tárgyául, a mely lapunkban is megjelent. Ramsauból két út vezet a Hintersee-re. Egyik egy széles, kényelmes út, a másik a rövidebb, a Ramsau-patak mentén, melynek partjain egész sorozata az elragadó tájaknak bilincseli le a vándor figyelmét.

Ott emelkednek a Hintersee csillámló kristálytüköre körül a Holt-ember csücske, a *Hochkalter*, *Reitalp*, *Hohe Göll*, stb. égbe nyúló csücskakkal. A tó szélén barátságos kis koresma kínálkozik üdülő helyül s nem messze tőle a királyi vadász-kastély, hol II. Lajos király s öccse, a szerencsétlen Ottó közt az az idegrázó jelenet történt, mikor mint gyermek meg akarta fojtani engedetlen öccsét, úgy hogy elkétkülten vették ki kezei közül.

De nyájasabb emlékek is fűződnek e helyhez a a bajor uralkodó család történetéből. A Halsalm és Kunterbach kedvenc kiránduló-helyei voltak a most meghalt király atyjának, II. Miksának, s a néphagyomány rebesget valamit a kunterbachi szép molnárnéról is, ki a király kirándulásainak nagyon óhajtott czélpontja volt. A Halsalm, ha tiszta idő kedvez, a mi ily magasan nem épen gyakori eset, igazán feledhetetlen látványt nyújt a tóra és a Hohe-Göltre, a mi még fokozódik este, midőn a hegyek és völgyek már homályba

burkolóztak s a tónak csillogó fekete felülete a Hohe-Göll tűzvörös havasi fényét visszatükrözi. Berchtesgaden egyszersmind a híres apátság-nak is székhelye, melyet Ilmengar, II. Engelbert neje, a 11-ik században alapított. Azelelt pusztaság volt. Kolostora idővel igen gazdaggá lett, s máig 47 apáturat számlált. Maga a helység hol Ausztriához (1803-tól), hol újra Bajorországhoz (1810-től) lett csatolva, de a legújabb időkig klasszikus helye maradt sok regényes mondanak és középkori hagyományoknak.

EGYVELEG.

* Hány színész van Magyarországon? A magyar színészegyesület összeállította a magyarországi összes magyar színészek jegyzékét. E szerint a színészegyesületnek fennállása óta bejegyzett 2060 tagja volt. Ezek közül meghalt 166, kilépését bejelentette 190, kizártak 17-et, segélyezett tagja van az egyesületnek 15, ismeretlen tartózkodású 681 s tényleg működik jelenleg 991. Ezenkívül 136 pártoló tagja van az egyesületnek.

* A legnagyobb üvegház jelenleg a hollandi király lakeni parkjában van. Kőbirtalma 45,000

köbméter s az üvegkupola 30 méter magas és 70 méter átmérőjű. Ez óriási terület fűtése 5000 méter csővezetést követel. Az itt levő növények közt van egy 13 méter magas pálma, melynek koronája 8 méter átmérőjű; e fa súlya 24,000 kilogramm.

* Czukor kőszénből. Fahlberg newyorki tanár az antwerpeni múlt évi kiállításon először mutatta be az általa felfalált anhydrooto-sulfamin-benzoessavat, melynek *sacharin* nevet adott. Egyszerű fehér por ez, mely hideg, de még inkább forró vízben könnyen feloldva sámulatraméltóan édes. Tízszor annyi vízben feloldva is édesebb még a közönséges cukornál. Az egész kőszénkátrányból készül s habár előállítására még most nagyon költséges, már nagyon használják, különösen keserű orvosságok készítésénél oly betegségekre, kik a czukrot nem élvezhetik. Liqueur-készítésnél, kenyérsütésnél is hasznos s azt hiszik, hogy a krumpliczukrot annyira megédesíthetik vele, hogy a nádeczukrot kiszoríthatja a versenyből.

* Két nő-orvosnővendék kardpárbajt vívott egymással ama fontos kérdés felett, vajjon a francia vagy az amerikai orvosnők jelesebbek-e? Mindkettőnek férfi-segége volt. Az amerikai nő könnyű sebet kapott.

* Holttest, mint bevételi forrás. Arizona fővárosában, Tucsonban egy uri ember holttestét rokonai bebalzsamoztatták, de azután nem akarták a költségeket fizetni. A bebalzsamozó nem adta ki a holttestet s most 25 cent belépti díj mellett mutogatja, hogy pénzéhez jusson.

A KHOLERA VÁNDORLÁSA.

Ötödik nagy megpróbáltatása előtt állunk már annak a ragálnak, mely e századdal csaknem egy időben tette be a lábát a vén Európába s 70 év lefolyása alatt (1816—86) nem kevesebb mint 48 évet töltött különböző időszakokban, rövid megszakításokkal benne. Igaz, hogy ebből az első járvány, az 1816-iki alig érintette még föld-résznket, de abban volt a tíz évvel rákövetkezőtnek is magva s így voltaképen attól számítható a kholeravész szomorú krónikája Európában.

Nehéz dolog volna akár kedvező, akár kedvezőtlen eshetőségek jóslatát kockáztatni egy ily lappangó és kiszámíthatatlan ellenséggel szemben. Nem lehetetlen, hogy még ez évben is sikerülni fog távol tartani határainktól, de ez még mindig nem szabad, hogy elfeledtesse azt, hogy voltaképen a vész ez újabb periódusának még csak küszöbén állunk, s azon tapasztalat, hogy a megelőző ragályok valamennyie hét, tizenegy, tizenöt, tizenkét évi időn át pusztítottak, mielőtt végkép elcsillapodtak volna, nem hagy fenn kétséget az iránt, hogy még évek során át kell szemébe néznünk — bár a tudomány mai fejlettsége mellett mindenestre csekélyebb aggálylyal

Emlékeztünk, hogy az angolok makacs ellenállása következtében e rendszabályok abban maradtak, s így már június 19-én, alig egy hónappal utóbb a ragálnak Bombayban való kitörésénél, néhány indiai kereskedő Damiettában, Egyiptomban kikötött s közülök egy négy nappal később, június 23-án meghalt kholerában. Damietta élénk forgalmánál fogva s a népesség általános menekülése következtében a kholera átesapott először is Manszura és Port-Szaidra, aztán Szuezebe, Tonta, Szamarand, Serbin és Rossettába; július 2-án pedig már Alexandriából is jelentettek egyes haláleseteket. Azon ideig csupán Damiettában már 1053, egész Egyiptomban pedig 1209 kholera-halált regisztráltak.

Csak most, mikor már késő volt, kezdtek gyorsan foganatosítani a vesztégzárakat minden közepentengeri és európai államban, valamint minden angol függőségben.

A kholera egyelőre is tovább terjedt Egyiptomban s július 16-tól 25-ig tíz megszállott helységben 4003 kholerabeteg halt el, a kholerában elhaltak összes száma állítólag 1883 július 31-ig 6245, augusztus 7-éig 16,972, s augusztus végeig 25,000-re emelkedett, míg a megbetegedettek száma 90,000 volt.

Augusztusban a híres Koch vezetése alatt egy

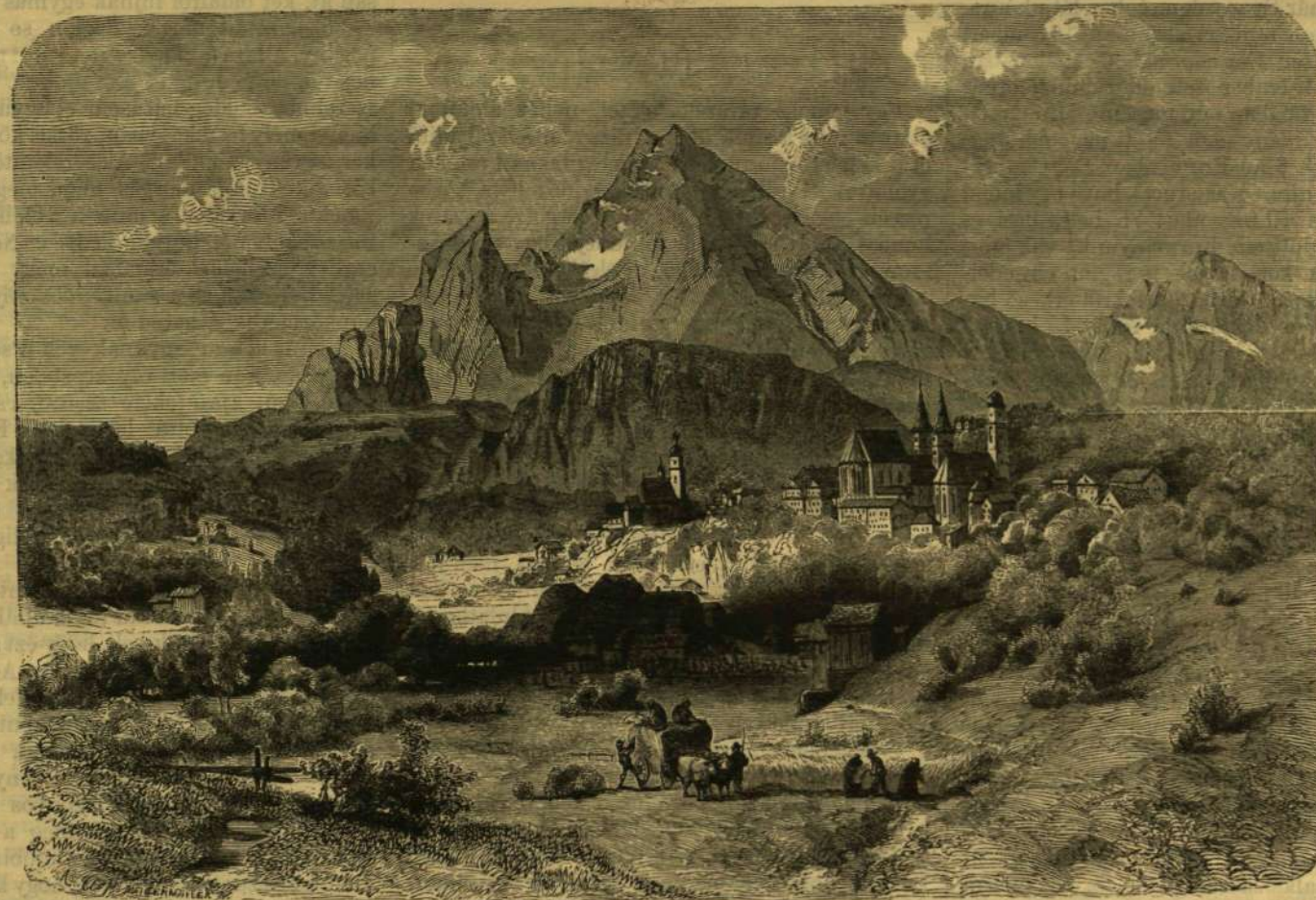
A vész tehát inkább szélességben terjedett, nyugaton a Garonne-ig, keleten Olaszországot hatolván, de még nem mutatott hajlandóságot északra is kiterjedni, bár nagyszámu menekülő csapat árasztotta el a Lyon és Páris közötti utat. Kezdetől fogva szept. 15-éig egész Franciaországban mindössze 280 helységben körülbelül 10—12 ezer megbetegedés és 5000 elhalálozás fordult elő.

Genfben, sőt Spanyolországban is jeleztek már a kholera fellépését s szeptember elején a betegség tengeri úton Alicante tartományba, s a francia keleti Pyrén departementből Cataloniába Leridáig jutott. Az összes genfi esetek halálal végződtek, de a ragály ott nem harapózott tovább, nyilván az erélyes övrendszabályok következtében.

Végre október végén a járvány Olasz-, Spanyol- és Dél-Franciaországban majdnem teljesen megszűnt, ellenben fordultak még elő egyes esetek Franciaország északi részén, Yportban, Rouennél (Alsó-Szajna-vidék) egy cetei hajó által vive be, valamint Párisban is (Aubervilliers, St. Ouen). Párisban magában november 3-ikán jeleztek az első kholera-halálesetet, s már november 5-dikén 23 kholerabeteg volt a kórházakban, kik közül 80% hamar elhalálozott. November 10-én már 98, 11-én 89 kholerabeteg halt meg, November 22-ikéig összesen 866 haláleset (52.62%) lett megállapítva. De december végével a ragály itt is elcsillapult.

Tehát az 1884-ik évben dühöngött kholera összes áldozatainak száma Európában Triqueros y Samosa számítása szerint 21,219 volt. Ebből esett Olaszországra 16,940, Franciaországra 9687 és Spanyolországra 592.

Következő év, 1885. telén a kholera folytatva pusztításait Indiában, de Európában mindenütt szűnelt; igen ritkán fordultak elszórt esetek elő Olasz- és Franciaországban. Igaz, hogy Spanyolországból, melynél már a fentebb közölt számárány is gyanus, nem bocsátott ki a kormány hiteles bulletinét a kholera téli dühöngéséről, de úgy látszik, hogy ápril 12-én újra kitört Játivában, Valenciában, s a hó végéig Murcia tartományra és Madridra is kiterjedt, úgy hogy már június 14-én egész Spanyolországban 48 óra alatt 1089 megbetegülést s 488 halálesetet jelentettek be, július közepéig pedig 28,042 betegséget és 12,347 halálesetet, további fokozatában augusztus 5-étől 8-ig 18,231 megbetegedést és 6658 halálesetet. Tovább menve, augusztus 9-től 16-ig 37,334-en betegedtek meg s 13,371-en haltak el, augusztus 17-től 27-ig a megbetegültek aránya 55,783, a meghalálozottaké pedig 17,756 volt, augusztus 28-tól szept. 2-ig ama-

BERCHTESGADEN (BAJORORSZÁGBAN).

— afelelmes járványnak. Vázolnifogjuk itt röviden, gondos összeállítás alapján a jelen pandémia keletkezését és eddigi lefolyását, azon meggyőződés-sel, hogy a tények egybevetése bir legtöbb bizonyító erővel s ha egyfelől alkalmas arra, hogy a kellő óvintézkedések haladéktalan megtételére sarkaljon, másfelől a felesleges aggályt, a gyötrelmet, a kholera e legkésőbb szövetségét is csökkenteni fogja.

Míg 1875-től, a legutóbbi járvány megszűntétől, 1884-ig Indián kívül sehol sem dühöngött a kholera, Indiában folyvást ismétlődtek a járványok. De csak 1883-ban vette újra kezdetét a kholera ötödik nagy vándorútja a világ körül.

1883 máj. 2-től 8-ig, ugyanakkor, mikor a kholera India partvidékein és belsejében, Kalkuttában és Sumatrában egyidejűleg dühöngött, Bombayban 28 kholera-esetet észleltek, mely körülményt az angol delegált az alexandriai egészségügyi tanácsnak táviratilag tudomására hozta. Ez egészségügyi tanács török delegáltja a maga részéről közölte a tényt a konstantinápolyi nemzetközi egészségügyi tanácssal, s ez elrendelte, hogy a Bombayból jövő zarándokok Abon Szád szigetén szigorú zár alá vettessekn addig is, míg a vesztégzári intézkedések Camaran szigetén életbe lépnek, s a Vörös tenger minden kikötőjéből kitiltassanak.

német, s egy francia kholera-bizottság indult el Egyiptomba, csak hogy fájdalom, mindkettő későn érkezett, mikor a járvány már szűnőben volt. Időközben Beyrutból és Smyrnából s októberben Mekkából is jelentettek kholeraeseteket, 240 halálesettel október 14-től 21-ig.

Franciaországban ápril 26-án tört ki a kholera Toulonban, állítólag egy kokinkhinai hajótól hurczolva be, rövid idő múlva pedig Marseillen, Aixben, Coubliven, Nismes, Grenoble, Auteuil, Arles, Párisban, s a tömeges touloni és marseilles-i menekülők által behurczoltatva, minden zár daczára Olaszországban is felütötte fejét.

Itt egész augusztusig eleinte csak szórványosan jelentkezett Bergamo, Campobasso, Cosenza, Massa, Carrara, Parma, Porto Maurizio vidékein és augusztus végén Nápolyba is ellátogatott. Augusztus 1-től 30-ikáig 1300 betegséget, s 670 halálesetet jelentettek (körülbelül 50%), szeptember 1-től 10-ig 3270 megbetegedést és 2647 halálesetet, melyből egyedül Nápolyra 2000 esik. A halálesetek legnagyobb száma (549) szeptember 9-ikére esett.

Már augusztus közepén 15 francia departement, köztük Bouchet du Rhône, Var, Gard, Hérault, Vaucluse, Ardeche, Rhône, Isère, Drome, Aude, Corsica lőnek elárasztva a kholerától.

